

Fiscalitatea internațională, adaptată la era digitală

În urma caderii blocului comunist, acum mai bine de 30 ani, economia mondială și relațiile economice între țări au evoluat spectaculos, fiind susținute de globalizare și, în ultimii 20 de ani, de digitalizare. Companiile multinaționale, care operează în mai multe jurisdicții, au devenit din ce în ce mai puternice, multe din ele având venituri globale mai mari decât bugetele unor state medii, cum ar fi România.

Din cauza faptului că nu exista un sistem fiscal global, ci doar legislații naționale și tratate între țări, multinaționalele au putut să folosească diferențele din legislațiile fiscale astfel încât să își reducă, la nivel global și perfect legal, nivelul taxelor. În urma crizei financiare din 2008-2009, care a pus presiune pe bugete, s-a pus în discuție tot mai acut problema echității în ceea ce privește taxarea acestor companii și de aceea au fost demarate discuții la nivelul Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), gurate de cele mai puternice economii ale lumii (G20), în scopul reformării fiscalității internaționale. Scopul reformei a fost de a crește veniturile din impozite ale statelor în contextul evoluțiilor din economia globală, inclusiv prin instituirea unui mod echitabil de împărțire a taxelor platite de companiile multinaționale în statele în care acestea operează.

Deși au fost obținute o serie de acorduri în urma discuțiilor de la nivelul OCDE (pachetul BEPS), au rămas probleme majore nerezolvate, cea mai importantă fiind legată de taxarea economiei digitale. SUA nu a fost de acord cu propunerile discutate și, în lipsa unui acord, unele țări au început să introducă, unilateral, taxe digitale, care au dus la tensiuni în relația cu SUA și la contra-măsuri luate de aceasta din urma cu privire, în principal, la importurile din țările ce au introdus taxa digitală.

Cei doi piloni ai OCDE

Pandemia de COVID-19 a adus noi coordonate care au afectat discuțiile cu privire la fiscalitate. Pe de o parte, pandemia a impulsionat economia digitală, datorită unor schimbări de paradigmă precum munca de la distanță, interactivitatea virtuală sau creșterea ponderii comerțului online. Pe de altă parte, măsurile luate de guverne pentru a contracara pandemia au dus la cheltuieli ce au pus presiune suplimentară pe bugetele naționale. Aceste noi coordonate au dat un nou impuls reformei fiscale, discuțiile concentrându-se pe noile soluții oferite de OCDE sub forma a doi piloni, care să abordeze provocările legate de digitalizarea economiei.

Pilonul I este proiectat să asigure o distribuție mai corectă a drepturilor de impozitare a profiturilor companiilor multinaționale între țările din care se obțin. Astfel, o parte dintre profiturile realizate se vor alocă spre impozitare țărilor în care companiile respective derulează activități comerciale și realizează profituri, indiferent dacă au sau nu prezență fizică acolo.

Pilonul II impune o rata minima de impozit pe profit la nivel global de 15% pentru companiile cu venituri de peste 750 de milioane de euro anual și se estimeaza ca va genera anual aproximativ 150 de miliarde de dolari venituri fiscale suplimentare. Alte beneficii sunt așteptate din stabilizarea sistemului fiscal internațional și din creșterea predictibilității pentru contribuabili și administrațiile fiscale.

Daca asupra impozitului minim global se ajunsese la un acord în iulie 2021, acordul asupra Pilonului I a fost anunțat doar de câteva zile, la începutul lunii octombrie. Acesta a fost dezvoltat ca alternativa la taxa digitala, intens dezbătută la nivel global, și presupune alocarea unei părți din profiturile obținute de marile companii către statele din care acestea obțin venituri, dar în care nu au rezidența fiscală. Mai rămân însă de stabilit criteriile în funcție de care se vor realoca profiturile către statele sursa. Totodată, s-a stabilit și termenul de aplicare a noilor reglementări, respectiv 2023, care este strâns, dar realizabil, dat fiind ca cel mai mare obstacol, și anume acordul politic, a fost depășit.

Numarul statelor care au semnat până în prezent acordul ajuns la 136 din cele 140 state implicate în discuții (membre ale OCDE sau care nu sunt membre, dar au aderat la forumul de implementare a planului BEPS), inclusiv România, după ce Estonia, Ungaria și Irlanda au decis să renunțe la opoziția exprimată în vara față de acesta.

Taxa digitala va fi eliminata

Dacă în cazul pilonului II lucrurile sunt oarecum mai clare, în privința pilonului I rămân mai multe semne de întrebare cu privire la modul în care va fi implementat în practică. OCDE a precizat, în comunicările recente, că prevederile cuprinse în acest pilon se vor aplica în cazul companiilor cu o cifră de afaceri globală de peste 20 de miliarde de euro (plafonul va fi scăzut la zece miliarde după șapte ani) și o profitabilitate de peste 10%. Mai exact, un sfert din profitul care depășește acest prag se va alocă jurisdicțiilor din care se obțin veniturile (cu excepția țării de rezidență fiscală) și vor beneficia statele în care companiile au vânzări de cel puțin un milion de euro. Organizația estimează că această măsură va determina realocarea drepturilor de impozitare pentru profituri totale de peste 125 de miliarde de dolari anual.

Aceste prevederi vizează, în principal, **companiile din tehnologie** care, în ultimii ani, și-au extins aria de activitate în multe țări în care nu au fost supuse impozitării, dat fiind faptul că legislația existentă nu permite taxarea entităților care nu au prezența fizică în jurisdicția respectivă. **Companiile din energie și din domeniul financiar** sunt excluse. Astfel, pilonul I se dorește a fi o alternativă la taxa digitală, pe care anumite state au impus-o unilateral în ultimii ani, în lipsa unui acord global pe această temă. De altfel, OCDE menționează explicit faptul că statele semnatare ale acordului vor adera la o convenție, aflată în curs de elaborare, prin care se va stabili dreptul de impozitare nou convenit (alocat statelor din care se obțin veniturile) și se vor elimina sau suspenda toate taxele impuse pentru serviciile digitale și alte măsuri unilaterale similare relevante.

Precizarea este extrem de importantă, pentru că pune capăt discuțiilor dintre Uniunea Europeană (UE) și Statele Unite ale Americii (SUA) pe această temă. În momentul parafării acordului cu privire la impozitarea companiilor multinaționale, în vara acestui an, SUA a reiterat faptul că respinge aplicarea unei taxe digitale la nivel global. În replica, UE a anunțat că merge mai departe cu planul său de a impune o taxă digitală pe teritoriul său, în cazul în care nu se ajunge la un acord global în acest sens. În condițiile noului acord, este previzibil că UE va abandona această inițiativă, iar războiul comercial dintre SUA și UE va înceta. Este posibil ca UE chiar să adopte o directivă pentru implementarea acestui acord la nivelul uniunii.

În aceste condiții, rămâne de văzut în ce masura propunerea de directiva europeană DAC 7, care a fost elaborată cu scopul de a impune reguli noi de raportare fiscală pentru platformele digitale în perspectiva aplicării taxei digitale, își va păstra utilitatea, dat fiind că încă nu s-a stabilit concret care vor fi criteriile în funcție de care se va realiza redistribuirea profiturilor către statele din care se obțin veniturile. În cazul în care această redistribuire se va realiza în funcție de numărul de utilizatori sau de alți indicatori cuprinși în raportarea DAC 7, directiva ar putea servi ca bază legislativă pentru implementarea noului acord obținut la nivelul OCDE.

Companii afectate și beneficiari

Conform unei analize anterioare realizate de [EconPol](#), sub prevederile pilonului I ar intra 78 din cele mai mari 500 de companii din lume, iar suma totală care ar urma să fie alocată statelor care contribuie la realizarea profiturilor este estimată la 87 de miliarde de dolari. Aproape 30 de miliarde de dolari din această sumă ar proveni doar de la gigantii din tehnologie cu sediul fiscal în SUA - Apple, Microsoft, Alphabet, Intel și Facebook.

Țările care vor beneficia de pe urma implementării pilonului I sunt cele din care companiile vizate obțin venituri, dar care nu au în prezent dreptul să le taxeze. Printre acestea se afla și **România**, care **ar putea obține dreptul de a taxa o parte din profiturile înregistrate de marile companii din vânzarea de produse și servicii pe teritoriul său sau de la cetățenii săi**, chiar dacă aceste companii nu au prezență fizică în țara noastră. Impactul concret va putea fi estimat însă abia în momentul în care se vor defini clar criteriile în funcție de care se va realiza realocarea drepturilor de impozitare și după ce recomandările OECD vor fi transpuse în legislația europeană și/sau națională.

În ceea ce privește impunerea impozitului minim pe profit la nivel global, beneficiarii sunt atât țările unde se afla localizată compania mamă, dar potențial și țările sursă, datorită unor prevederi ce permit acestora taxarea la sursă către țări cu impozitare scăzută sau nedeductibilitatea costurilor venite din astfel de țări. Pentru România, care are o cota de 16% a impozitului pe profit, impactul așteptat este minor. Totuși, pe lângă posibilele impozite la sursă, este posibil ca anumite companii multinaționale care activează pe piața locală să renunțe la utilizarea unor societăți din grup localizate în circumscripții cu fiscalitate mai permisivă, ceea ce ar avea ca efect menținerea mai multor activități sau profituri în România și, în consecință, mai multe impozite virate către bugetul național.

Ca termen de implementare, țările își propun să semneze convenția multilaterală în cursul anului 2022, cu aplicare din 2023, pe baza regulilor elaborate de OCDE. Rămâne de văzut dacă țările vor aproba toate aceste măsuri, astfel încât ele să se aplice efectiv începând cu 2023. Există întrebări nu numai cu privire la momentul aprobării acestora, dar și referitoare la susținerea legislativă în forurile naționale – spre exemplu, în SUA, care este o țară cheie în derularea acestor acorduri, nu este destul de clar dacă Senatul va aproba respectivele măsuri propuse de administrația Biden. Mai mult, înainte de implementare, pe lângă detaliile tehnice cu privire la aplicarea noilor reguli fiscale, rămân de clarificat și mecanismele de prevenire și rezolvare a disputelor.

Acordul obținut la nivelul OCDE, pe care ministrul francez de finanțe, Bruno Le Maire, l-a numit ca fiind „o revoluție fiscală care pune capăt unei perioade de trei decenii de optimizări fiscale”, reprezintă o schimbare majoră pentru competiția fiscală, de aceea multe țări vor fi nevoite să își regândească politicile fiscale cu privire la companiile multinaționale. Așa cum a fost pus în evidență de lungul și dificilul drum până la acest punct, nu este ușor să „repare” fiscalitatea internațională, dar eforturile de până acum duc la speranța că va exista un mod mai echitabil de alocare a sarcinii fiscale între țări. Deși rămân multe întrebări la care nu s-a găsit încă un răspuns, se pare că șansele sunt destul de mari ca recentul consens să ducă la implementarea noului sistem fiscal internațional începând cu 2023.

